

лютого – 1 березня 2023 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю. І. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 547–555. URL: <https://tinyurl.com/22g8lbub>

3. Мякінченко І. О., Доділова К. Д. Історико-культурна спадщина та її роль в розвитку туризму малих та середніх міст України. *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: зб. тез доповідей I Всеукр. наук.-практ. конф. (14–15 листопада 2023 р., м. Харків)*. Ч. 1. Харків: Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2023. С. 396–399. URL: <https://tinyurl.com/26wusdao>

4. Хохлов М. Туризм культурної спадщини в Україні: сучасні виклики та можливості збереження нематеріальних культурних традицій. *Економіка та суспільство*, (68), 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-159>

5. Кізюн А. Креативні туристичні маршрути як інструмент розвитку малих міст України. *Економіка та суспільство*, (74), 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-97>

6. Галан В. Відродження України через культурно-історичний туризм та музейну справу. *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 20–21 березня 2025 року)*. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2025. С. 408–411. URL: <https://tinyurl.com/2yeqt8ky>

7. Гурський Д. О. Сучасні підходи до проведення історичних екскурсій в Україні: інновації та традиції. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері фізичної культури, спорту та туризму: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (22–23 квітня 2025 р., м. Хмельницький)*. Ч. 2. Хмельницький: ХГПА, 2025. С. 123–126. URL: <https://tinyurl.com/2bosedy8>

8. Носирев О. О. Культурно-історичний туризм як чинник формування національної ідентичності та сталого розвитку. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: освітні й освітньо-філософські аспекти формування історичної пам'яті : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 червня 2025 р., м. Київ)*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2025. С. 242–245. URL: <https://tinyurl.com/29v6f89>

Оболенцева Л.В.

*доктор економічних наук, професор, професор
кафедри туризму і готельного господарства*

Кіт С.Е.

*магістрантка 2 курсу
навчально-наукового інституту
економіки і менеджменту
Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова
м. Харків, Україна*

ВПЛИВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Підвищений інтерес до значення туризму в забезпеченні сталого розвитку України є результатом масштабних глобальних змін, які відбуваються у світовій економіці та суспільстві. Туристична сфера, будучи важливим елементом загального прогресу, здатна не лише стимулювати економічну динаміку, але й відігравати роль рушійної сили трансформацій у соціокультурній та екологічній

площинах. Попри широкий спектр можливостей, які туризм може забезпечити для сталого поступу, країна стикається з низкою суттєвих викликів, які ускладнюють повноцінну реалізацію цього потенціалу та стримують його вплив на зміцнення економіки.

Концепція сталого розвитку туристичної сфери ґрунтується на здатності забезпечити реалізацію двох основних, взаємозалежних положень [1].

Перше передбачає гарантування умов для повноцінного задоволення потреб усіх груп населення, включаючи найуразливіші категорії, що, найчастіше, досягається за допомогою соціально орієнтованих видів подорожей. У межах туристичної діяльності в рівній пропорції проявляються матеріальні, суспільні та культурно-естетичні запити людини, а відтак, формується комплексне середовище, здатне підтримувати її добробут, розвиток і доступність відпочинку для широких верств суспільства.

Другим важливим положенням є усвідомлення існування певних лімітів ресурсів, що визначають спроможність природного середовища забезпечувати потреби теперішніх і майбутніх поколінь. Центральним елементом таких обмежень виступає екосистема, яка має фізичні, біологічні та відновлювальні межі. Водночас, у туристичній галузі значну роль відіграють й інші типи обмежень, пов'язані з економічними умовами, рівнем культурного розвитку, особливостями побуту та соціальної організації населення. До них належать чинники, обумовлені технологічним поступом, якістю освітнього середовища, суспільними нормами та моделями поведінки, що сукупно визначають можливості, масштаби й характер туристичної діяльності в конкретних територіальних системах.

Поглиблення екологічних викликів, спричинених туристичною діяльністю, зумовлює необхідність визначення нових напрямів подальшого розвитку галузі. Одним із перспективних рішень є інтеграція в туристичну сферу ключових засад концепції сталого розвитку, що передбачає задоволення потреб сучасного покоління без загрози для можливостей майбутніх поколінь. Управління туризмом на принципах сталості спирається на два базові підходи: з одного боку, раціональне використання природних ресурсів і зменшення негативного впливу на екосистеми, а з іншого - підтримання збалансованого соціально-економічного зростання туристичних регіонів.

Стратегія сталого розвитку спрямована на досягнення двох ключових завдань, реалізація яких є визначальною для довгострокового розвитку територій. По-перше, це раціональне та ефективне використання природних ресурсів і їхнього потенціалу, а по-друге - вирішення проблем регіонального розвитку на основі збалансованих підходів. Досягти цих цілей можливо завдяки активному розвитку екологічного туризму, який створює умови для збереження природної унікальності територій, зменшення антропогенного навантаження на екосистеми та покращення рівня добробуту місцевого населення. Така модель сприяє гармонійному поєднанню економічних інтересів із природоохоронними та соціальними пріоритетами [2].

Ефективне просування туризму на засадах сталості визначається якісним та професійним управлінням усіма елементами туристичної діяльності.

Формування стратегічних рішень у цій сфері потребує ґрунтовного аналізу актуальних методологічних підходів і концепцій, особливо з урахуванням поступу України на шляху європейської інтеграції. Такий науковий аналіз дозволяє адаптувати найкращі міжнародні практики до національних умов, забезпечуючи підвищення конкурентоспроможності туристичного сектору та його збалансований розвиток у довгостроковій перспективі.

Лише правильно обраний формат стратегічного керування стійким розвитком туризму спроможний забезпечити умови для його безперервного поступу, і сформувати підґрунтя для налагодження ефективної співпраці між учасниками ринку під час створення та надання туристичних продуктів, а також підсилити мотивацію, емоційну залученість і клієнтоорієнтовану поведінку працівників галузі.

В той же час, нинішня ситуація характеризується наявністю суттєвих викликів, пов'язаних із недостатньою якістю організаційно-управлінських механізмів у туристичному секторі. Недосконалість управління погіршує здатність суб'єктів ринку адаптуватися до змін, обмежує можливості інноваційного розвитку та стримує реалізацію потенціалу сталого туризму в регіонах.

Впровадження засад сталого розвитку в туристичну сферу створює можливості для досягнення низки важливих результатів. Насамперед, ідеться про раціональне й екологічно виважене використання природних ресурсів, що сприятиме їх довготривалому збереженню. Важливим наслідком є також охорона та відтворення біорізноманіття, яке забезпечує стабільне функціонування екосистем. Крім того, акцент на сталості стимулює залучення інвестицій, необхідних для усунення екологічних збитків і відновлення природних територій.

Не менш значущою є підтримка економічного розвитку регіону без формування незворотних негативних впливів на природне середовище, що сприяє гармонійному поєднанню господарської активності та екологічної рівноваги. Важливим напрямом виступає також активне залучення місцевих жителів до процесів екологічної просвіти та участі у природоохоронних ініціативах, що посилює соціальну відповідальність громад.

До ключових засад, покликаних забезпечити економічну стійкість туристичних регіонів, належать такі положення:

- необхідність узгодженого планування розвитку туристичної сфери з іншими видами господарської діяльності та загальнонаціональними і регіональними стратегіями;
- стимулювання зростання малого й середнього бізнесу, який формує основу зайнятості та підтримує ділову активність у туристичному секторі;
- заохочення впровадження екологічно безпечних технологій у практику туристичних підприємств;
- реалізація ефективної системи маркетингу туризму, яка сприятиме підвищенню результативності місцевої економіки та зменшенню навантаження на природні ресурси через більш рівномірний розподіл потоків відвідувачів у часовому та просторовому вимірах.

Соціальна орієнтація розвитку туризму сприяє зростанню добробуту населення та підвищенню якості життя у приймаючих регіонах. Упровадження концепцій екологічного менеджменту й маркетингу, у свою чергу, забезпечує системний характер управління та формує відповідальний підхід до використання природних ресурсів і просування туристичних продуктів.

У соціальній площині до основних заходів, що сприяють утвердженню принципів сталості, належать такі напрями:

- формування за ініціативи державних інституцій ефективної взаємодії всіх ключових учасників туристичного процесу (національних туристичних адміністрацій, агенцій та профільних організацій, бізнес-структур, представників місцевих громад) для спільного ухвалення рішень щодо подальшого розвитку сфери подорожей;

- створення справедливих умов для корінного населення, яке має отримувати рівні з іншими суб'єктами туристичного ринку економічні, соціальні й культурні вигоди від функціонування туристичної галузі, а також користуватися пріоритетним правом на робочі місця, які виникають у результаті розширення туристичної діяльності;

- збереження автентичної культурної спадщини територій передбачає дбайливе ставлення до місцевих традицій, народних ремесел і фольклорних проявів, що формують унікальну ідентичність спільнот та підтримують їхню соціокультурну цілісність;

- формування свідомого ставлення відвідувачів до приймаючих територій, заохочення їх до дотримання правових норм країни, поваги до культурних надбань, ustalених соціальних правил і традиційної поведінки, що сприяє гармонійним взаєминам між туристами та місцевими мешканцями.

Для контролю результативності реалізації концепції сталого туризму доцільно проводити оцінювання ключових факторів, які мають найбільший вплив на її успішність.

Серед них варто виокремити сезонні коливання туристичних потоків, рівень зайнятості населення у сфері подорожей, фінансовий внесок туристичної діяльності до місцевих бюджетів, якість управління галуззю, ступінь задоволеності життям місцевих громад, а також ефективність використання енергетичних ресурсів, водних запасів, систем очищення стічних вод і поводження з твердими відходами. Водночас кожна держава є унікальною екосистемою зі своїми особливостями розвитку, що зумовлює потребу у створенні власних індикаторів оцінювання сталого розвитку туризму, адаптованих до національних інтересів і стратегічних пріоритетів [3].

Беручи до уваги наявні конкурентні переваги, розвиток сталого туризму посідає провідне місце серед стратегічних напрямів соціально-економічного та культурного поступу держави. Тому необхідно зосередити увагу на формуванні та реалізації комплексу заходів, спрямованих на утвердження принципів сталості, створення високоякісного туристичного продукту, здатного ефективно конкурувати як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках та максимально задовольняти потреби сучасних мандрівників.

Не менш значущим є розвиток туризму на трьох взаємопов'язаних рівнях: відповідно до ключових туристичних напрямів, реалізації інвестиційних проектів та урахування специфічних особливостей окремих територій. Такий підхід забезпечує адаптивність і гнучкість політики у різних регіонах країни.

Окремої уваги потребує створення та посилення конкурентних переваг регіонів України, а також активне просування на міжнародному ринку унікального національного туристичного бренду, здатного відобразити культурну самобутність, природні багатства та гостинність країни. Це сприятиме формуванню позитивного іміджу й підвищенню привабливості України для світової туристичної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Савчук А. Ю. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 211 с.
2. Паньків Н., Скрипник М. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туризму в Україні: виклики сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 308 (4). С. 229–240.
- Бабов К., Безверхнюк Т., Бабова І. Сталий розвиток туризму: пріоритети для України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. Т. 1. № 77. С. 23–29.

Огієвич В. А.
*бакалавр кафедри туризму і
готельно-ресторанного бізнесу, група БЕМ-1323*

Куниця К.В.
*кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри
туризму і готельно-ресторанного бізнесу
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ЗАПРАВНИХ СУПІВ У ЗАКЛАДАХ HORECA УКРАЇНИ

Заправні супи посідають одне з провідних місць у структурі харчування населення та асортименті закладів ресторанного господарства (ЗРГ). Вони відзначаються високими смаковими властивостями, поживною цінністю й великою різноманітністю рецептур. У сучасних умовах розвитку індустрії харчування особливого значення набувають питання вдосконалення технологій виробництва заправних супів, спрямовані на підвищення якості страв, збереження харчової цінності та скорочення тривалості технологічного процесу.

Традиційна технологія приготування заправних супів передбачає послідовну теплову обробку сировини, підготовку бульйону, пасерування овочів і введення жирowo-овочевої заправки. Проте сучасні умови виробництва